

Könyvismertetés

A tőkepiac a tudománytörténet tükrében

Peter L. Bernstein

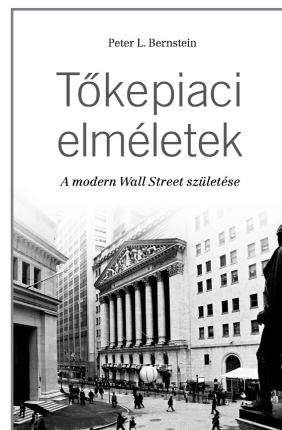
Tőkepiaci elméletek

A modern Wall Street születése

Corvina Kiadó,

Budapest 2011

A Corvina Kiadó – a Nemzetközi Bankárképző Központ és a Közép-Európai Brókerképző Alapítvány társkiadásában – szeptember végén jelentette meg az Egyesült Államok ismert pénzügyi történésze, Peter L. Bernstein *Capital Ideas* című kötetének magyar nyelvű kiadását, Felcsuti Péter fordításában.

Tudománytörténeti könyvet tart a kezében az olvasó, a tőkepiaci elméletek huszadik századi történetének áttekintését. Az amerikai szerző, Peter L. Bernstein (1919–2009), aki Magyarországon sem ismeretlen – *Szembeszélni az istennel (A kockázatvállalás különös története)* című, rokon témájú könyve 1998-ban jelent meg – a befektetési elméletek egyik legnagyobb tekintélyű népszerűsítője volt az Egyesült Államokban és világszerte.

Bernstein könyvének témája a tőkepiac, hétköznapi nevén a tőzsde, ami nem a huszadik század találmánya, ám ebben a században vált a kapitalista gazdaság egyik meghatározó intézményévé, elsősorban a fejlett világ, de egyre nagyobb mértékben a fejlődő országok gazdasági fejlődésének ellentmondásaitól sem mentes motorjává.

Bár tőkepiacok régóta vannak, de tőkepiaci elméletek csak a huszadik században jelentek meg. Az okok sokrétűek lehetnek: a szerző a hetvenes évek nagy amerikai tőzsdei zuhanásától számítja, hogy a befektetési szakma ráébredt arra: a korábbi intuitív (stockpicking) befektetési gyakorlat immáron elégtelen, és végre azzal az érdeklődéssel fordult az akkor már az egyetemi falak között megszületett tudományos elméletek felé, amelyet azok megérdemeltek. A szerzővel nem vitatkozva, úgy érzem, további körülmények is említést érdemelnek: a globális kapitalizmus térhódítása, a vámfalak, a valuta- és tőkemozgások útjában álló akadályok lebontása, a tevékenységi korlátok felszámolása, a számítógép térhódítása is bizonyosan fontos tényező volt.

A szerző kronológiai és logikai sorrendben mutatja be a tőkepiaci elméletek legkiemelkedőbb szereplőinek pályafutását, azt a folyamatot, ahogyan sejtéseikből felismerések, ez utóbbiakból pedig tudományos elméletek születtek. A botcsinálta francia tőkepiaci tudóssal, a matematikus *Bachelier*-vel kezdi, akinek a doktori értekezése a tőzsdei árak véletlenszerű mozgásáról (akkor még nem használták a „bolyongás” kifejezést) lényegében lefektette a tőkepiaci elméletek alapjait. Őt amerikai tudósok sora követi, akik közül hat – illetve, ha *James Tobin*t is közéjük soroljuk, hét – kapott munkásságért közgazdasági Nobel-díjat.

A könyv nagy erénye, hogy a szerző valamennyi amerikai tudóst személyesen ismerte, illetve a kötet céljaira megírtjívolta. Ezzel nagyon közel hozza a témát és magukat a tudósokat is az olvasóhoz, beavatja őt az alkotói folyamatba.

A tőkepiaci elméletek a kockázat és a haszon közötti elválaszthatatlan kapcsolatot vizsgálják. Ez a kapcsolat ma már közhelyszámba megy; ha hasznunkat növelni akarjuk, több kockázatot kell vállalnunk, és fordítva, ha tartunk a kockázattól, le kell mondanunk az átlagon felüli haszonról.

De mi az optimális viszony a kettő között, lehet-e ezt egzakt módszerekkel modellezni, ami aztán a gyakorlati üzleti tevékenységben, vagyonunk vagy ügyfeleink vagyonának gyarapítására is felhasználható? A könyvben szereplő tudósok ezekre a kérdésekre keresnek és adtak, illetve adnak választ.

Am e válaszok körül nagy viták bontakoztak ki, és ezek a viták felerősödtek a 2008–2009-es válság hatására. Mennyire tudományosak, mennyire megbízhatók a tőkepiaci elméletek? Vannak, akik szerint egyáltalán nem. *Benoit Mandelbrot* matematikus, a fraktálemélet megteremtője nemes egyszerűséggel pénzügyi alkímiának nevezte ezeket az elméleteket. Mások – én ezek közé tartozom – azt gondolják, hogy ezek az elméletek kétségkívül tudománynak, egy fejlődése korai szakaszában lévő tudományágnak tekinthetők; minthogy az emberi társadalom egyik jelenségét írják le, szükségképpen pontatlanabb képet adnak, mint mondjuk a newtoni fizika a gravitációról.

Ha ezekkel a fenntartásokkal, tehát józan óvatossággal közelítjük meg a tőkepiaci elméleteket, és főleg a nyomukban megszülető, üzleti stratégiákat, akkor nagyon sokat, szinte mindent megtudunk arról, ahogy a gazdaság e kulcsfontosságú területe működik.

Ez a könyv Bernstein első könyve a tőkepiaci elméletekről, az 1990-ig tartó időszakot tárgyalja. 2007-ben folytatta művét, és megjelentette a második kötetet, amely egészen napjainkig vezeti a tőkepiaci elméletek fejlődését, bár megáll éppen a 2008-as válság kitörése előtt. Csak remélhetjük, hogy a kiadó vállalkozó kedve és az olvasók érdeklődése e második kötet megjelentetését is lehetővé teszi.

Az első kötet ennek ellenére sem torzó, szakembereknek és érdeklődő laikusoknak egyaránt izgalmas, tanulságos és szórakoztató olvasmány.

Felcsuti Péter